

Бары дойдулар пролетарийдара, холбохун!

САНА ОЛОХ

Х а н ы а т

1931 сыйл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҢЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҢЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 73 (6521).

1987 сыйл. Бэс ыйын 18 күнэ.
ЧЭППИЭР

Сыаната
3 харчы.

Үйэлээх добордохуубут өрөгөйө үрдүү турдун

Күнүлү, тэг быраатаньыны, до-
лу-соргуну ажалыт Улуу Октябрь 70
сыйын көрсө Саха сиригэр Нуучча
литературатын уонна искусствотын
күннэрэ үрдүк тэрээһиннээхтик ыы-
тылла гураллар. Ааспыт 1964 уонна
1975 сыллардаахы Күннэр Саха си-
рин олохтоохторугар өлбөөдүбүт өй-
дөбүлү, сырдык нэһинин хаалларбыт-
тара.

Саха сирэ күндү ыалдьыттары күн-
нээх халлаан күлүмүнэн, сырдык ыс-
тинг мичээринэн, дини махтал иһи-
рэх тылларынан көрүстэ. XII пети-
летка сорудахтарын олоххо киллэрин-
гэ бийиги республикабыт нияэһин-
нээхтик үлэһинэр нэмгэр доботторбут
кэрэ кэпсэтиннээх, ылаан ырыалаах
көдөрүнөр үлэһэ тэттэмнэһин өссө күү-
сүртүлэр.

Бу улахан суолталаах политичес-
кай уонна культурнай дыһалы үрдүк
тэрээһиннээхтик уонна көдүүстээх-
тик ыытыы — бүтүрүмүт дыһалата.

Бийиги тапталлаах Ийэ дойдубут
төбөр сүрүттүнэн — Москвадан, Ийи-
аатын сүгэр куораттан, үгүс уобалас-
тартан уонна кырайдартан билли-
лээх суруйааччылар, музыканнар,
ырыаһыттар, художниктар, кини ар-
тистара Саха сиригэр кэллэлэр.

Бу ыраах кэтит саттанан кэлбит
үтүөннээх үгүс буолар. Доксэ 162
сый аһараа өттүгэр нуучча академига
Отто Николаевич Веткин «Сахалар
тылларын туһунан» үлэтин суруйбу-
та. Оттон 142 сыллаахыта нуучча
академига А. Миндендорф «Эр со-
тох» дини саха олохтохун текстин бэ-
чээтэппитэ. Суруйааччы уонна этио-
граф В. Л. Серошевский «Сахалар»
(1865 с.) кинигэттигэр саха норуотун
культураһын бары өттүнэн кинигин
сырдаппыта. Фольклорист Иван Алек-
сандрович Худяков бийиги тылыннан
уус-уран айымньыларбытын зинчи-
битэ, саха тылын үрөтүн «Саха ты-
лын грамматикатын» уонна бастакы
«Тылдытын» суруйбута. Кини норуот
ырыаһыттарын уонна олохтохторун
тылларыттан остуоруйалары, үйү-
йээннэри, өс хоһооннорун, чабырдах-
тары, таабырыннары хомууан бэчээт-
тэппитэ. И. А. Худяков суруйан
хаалларбыт «Верхоанский уокурук
очерналара» дини рукописьта сүүсчээ
сый буолан баран, бар дьон билли-
тигэр тахсыбыта.

Саха литературата уонна иску-
сствота чалгыһа сайдыыларыгар нуучча
уонна атын бырааттыгы омукур ула-
хан сабыдыаллаахтар. Нуучча дра-
матическай театрын иһинэн 1925
сыллаахха Саха театральнай груп-
пата тэриллибитэ, ол иһинэн 1930
сыллаахха Саха Государственная
драматическай театрыгар кубулуйбу-
та. Саха театрын бастакы үрдүк үө-
рөхтээх артистарын бэлэмнээһингэ
А. В. Луначарский аатынан Москва-
таахы Государственной театральнай
институт профессордара, преподава-
теллэрэ үгүс сыраларын биэрбиттэрэ.
Онно үөрэммиттэртэн РСФСР уонна
Саха АССР народнай артистара,
үгүс үтүөлээх артистар баар буол-
дулар.

Ылаан нөрүүбүн саха му-
зыкальнай искусствотын, Саха баста-
ны оператын «Ньур-
гун Боотуру» Москва профессора Г.
И. Литинскийдин композитор М. Н.
Жирков суруйбута. Г. А. Григорья
«Лоокуут уонна Ньургун» лири-

ческай операны, «Хотугу сибэкии»
опереттаны, «Дьол таһа» балеты,
о. д. а. бодот музыкальнай айымньы-
лары хаалларбыта. Грант Арамович
1956 с. Якутскайдаахы музыкаль-
най училищеда теоретическай-компо-
зиторскай отделениени астарбыта.
Ол иһин билиһиннээх самодетель-
най композитордар, мелодистар Фе-
дот Аргунов, Георгий Никифоров,
Захар Винокуров, Мария Константи-
нова, Николай Бойлохов уо. д. а.
интиллибтэрэ. Саха АССР үтүө-
лээх артистка М. Я. Жорницкая,
Киргизской ССР искусствотын үтүө-
лээх деятелэ В. В. Козлов уо. д. а.
Саха балетнай искусствотын төрүт-
тоситтара.

Бидиһи оройуонмутугар араас
омуктар айар үлэһиттэрин кытта
тыһылаах сибэкии олохтохун үтүө-
күннээх үгүс өрдөөсүттэн сайдар.
Ол курдук академик Э. Н. Пекарский
кытта Саха бастакы лингвист-
учеһаа үлэһиттэ. Кини Э. К.
Пекарский «Саха тылдьытын» бэлэм-
нэһинигэр биллэр-көстөр көмөнү
онорбута. Билиһиннээх поэт Феонист
Софронов айар үлэһиттэр Самуил
Яковлевич Маршак албэх сүбөһа-
аманы биэрбитэ.

Нуучча суруйааччыта Борис Лу-
нин «Ойуун өлүүтэ» дини кинигини
суруйарыгар Чурапчы олохтоохторо
үгүс өртүтээх көмөнү онорбуттара.
«Ойуун өлүүтүн» суруйааччы В. В.
Яковлев сахалыы тылбаастаабыта.
Эрилин Эристини музей-дыһитигэр
дойду араас муунунтартан суру-
йааччылар, поэттар бэйэлэрин авто-
биографиялаах кинигэлэрэ кэлэ ту-
раллар.

Саха советскай литературата уон-
на искусствота сайдыыларыгар олук
уурсубут суруйааччылар А. Лаврик,
Ю. Шамшиурин, пианист П. К. Ро-
зинский, дирижер Г. М. Кривошанко,
композитордар Д. Ф. Салиман-Вла-
димиров, Н. И. Бажов, Ж. А. Ба-
туев, Н. И. Пейко уо. д. а. ааттары-
нан кини туттабыт.

Бийиги оройуонмутугар ССРС на-
роднай артисталара Тамара Ханум,
Роза Вандалова бэйэлэрин айар кон-
церттарын биэрбиттэрэ. Хакасия куль-
туратын күннэрэ ыытыллыбыттар.

Бу күннэргэ бийиэхэ РСФСР уон-
на Саха АССР үтүөлээх, Удмуртскай
АССР народнай артистка М. Н.
Суворова салайааччылаах эстрада
артистарын бөлөхө кэлэн ыалдьыт-
тыыр. Маргарита Николаевна 1975
сыллаахха Чурапчыга кэлэн мело-
дист Арнадий Алексеев, народнай
поэт Семен Данилов тылларыгар су-
руйбут «Саха үһүүүтэ» ырыатын са-
халыы ылаан үөрдөн да, соһутан
да турардаах. Кини саха мелодиста-
рын ырыаларын кизгеник пропаган-
далыыр, дойду араас муунунтартан
үгүсүн сахалыы тылыннан ылаһыр.

Күүтүүлээх күндү ыалдьыттарбыт,
добротторбут, Саха сирин сааһаан күөх
сайыһыгар, Чурапчы чаал күөх кыр-
сыгар, сарданалаах сырдык күнүн
сылааһыгар билгэтин кымыста иһинг,
ырыата ылаан, тойукта туойун
дини сахалыы аман өс тылыннан ал-
гыста аныаһын. Нөрүүн нөрүүгү буол-
лун. Дойдохуубут өрөгөйө үрдэ-
тин, күнэ күлүмнээтин, күөрэгэйэ ыл-
лаатын.

Б ЭБЭЭЗЭ, бэс ыйын
17 күнүгэр, Чурапчы-
га РСФСР уонна Саха
АССР үтүөлээх артистка-
та, Удмуртскай АССР на-
роднай артистка, совет-
скай эстрада билиһиннээх
ырыаһыта Маргарита Ни-
колаевна Суворова саха-
йааччылаах концертнай
бөлөх кэллэ.

Күндү ыалдьыттары об-
щественность представи-
теллэрэ аэропорта өбөрдө-
лүн көрүстүлэр, тыһылаах

Добордохуу тойуга дьиэрэйдэр

сибэкии дьөрбөлөрүн тут-
тардылар, уохтаах кымы-
һынан аяха туттулар,
туустаах киллэбинэн күн-
дүлээтилэр. Артистары
ССКП райкомун секретар-
а А. С. Итицына,
ЫБСЛКС райкомун бас-
такы секретара И. К. Ма-
наров, райсовет культуры

ба отделын сабыдистей
И. И. Кандиной уо. д. а.
көрүстүлэр.

Ити иһинэ Культура
оройуоннаахы дьыһитигэр
Нуучча литературатын
уонна искусствотын күн-
нэрин үөрүүлээхтик аһыы
буолла. Күннэр кыттыла-
ахтарынан оройуон олох-
тоохторун ааттарыттан

Синюкка: Нуучча литературатын уонна иску-
сствотын күннэрин кыттылаахтары кытта Чурапчы
аэропордугар көрсүһүү.

П. Окопешников фотота.

«дөрбөлөр» ССКП райко-
мун бастаан секретара
Г. М. Сысольтин тыл э-
тэ уонна концертнай бө-
лөх салайааччытар М.
Н. Суворова өйдөбүн-
нүүк бөлөх туттарда.

Ыалдьыттарбыт киниг
программалаах концерда-
рыгар добордохуу тойуга
өргө дьирэйдэр. Бү-
гү күннэлэр нэһиликтэр
юбилейнай ыһаахтарыгар
сылдьан концерт көрдө-
рүөхтэрэ, оройуон нэрэ-
бэллэ миэстэлэрин көрүөх-
тэрэ.

БАҢААЛЫСТА, ЫАЛДЫТТААН, КҮНДҮ ДОБОТТОР!

Быыбарга дьери

3

хонук хаалла

Кэрэ-бэлиэ

датаҕа —

сый аһардаахы
кирбиилэри!

Киэн
тутталлар

Эрилин Эристин аа-
тынан совхоз Хайахсы-
тыгар үс сыллаахыта ту-
тааччылар биригээдэлэрэ
тэриллибитэ. Биригээдэ-
ни П. Ф. Митин салайар.
Тутааччылар үлэлэрин
120 миэстэлээх хотон ту-
туутуттан саҕалаабыттар.

Совхоз салалтата бири-
гээдэҕэ сана кулууп ту-
туутун биэрэн улахан эпи-
диннэһи сүктөрбүтэ.
Олохтоох Советтарга быы-
бардары көрсө икки сыл-
лаах сыраллаах үлэ тү-
мүктөннэ. Бэс ыйын 13
күнүгэр сана кулуубу
үөрүүлээхтик аһыы буол-
ла. Биригээдэ чилиэһи-
лэр Л. Тарасов, А. Назе-
ров, А. Понсеев, И. Око-
пешников уо. д. а. баар
дойдулаахтарыгар быы-
бардары көрсө онорбут
бөччүмнээх бэлэхтэринэн
киэн тутталлар.

Н. ОСИПОВ.

ОРОЙУОН БАҢАЫНАЛАРЫГАР

Бу күннэргэ ыһыы үлэ-
түмүктэрин ээр.

Сүөһү аһылыгы буолар
культуралар 2497 гектар-
га ыһыллан былаан толо-
руллубута. Субуруускай
аатынан совхоз 70 гек-
тарга, «Мындааһы» сов-
хоз 140 гектарга, «Мугу-
дай» совхозка 150 гек-
тарга албэх сылаах отто-
ру ыстылар. Икки күн у-
стата Карл Маркс аатынан
совхоз 80 гектары, «Мугу-
дай» совхоз 25 гектары
эбии пһардаатылар. Атын
совхозтарга пһардааһыҥа
хемсаһыһа суох.

Төрдүгэр астаахтар 110
гектарга олордунулар.
Карл Маркс аатынан сов-
хозка 10 гектарга олор-
дулуһа. Ити — саамай кы-
ра нөрдөрүү. Оттон Эри-

лин Эристин аатынан
совхоз олордубут иһинэ
барыларыттан улахан — 25
гектар.

«Мындааһы» совхоз
10 гектарга халпыһаһыны
олордон үлэни түмүктээ-
тэ. Оттон «Чурапчы» сов-
хозка 3 гектарга олорту-
лар. Ити — былааннаһымт
үлэ биһе тыһыттан би-
иэ.

Эрилин Эристин ааты-
нан совхозка хортуонпуй
олордуута түмүктэммитэ.
Оттон Субуруускай ааты-
нан совхозка, сизмэ хор-
туонпуй бүтүн, үлэ тохтуу
сырытта. Бу күннэргэ Не-
рмонгриттан сизмэ булан-
нар салтыы олордоллор.
Былааннаах 52 гектарда-
ра ситиэ 12 гектар хаалла.

«СО» корр.

ҮӨРҮҮЛЭЭХ ТҮБҮҢТЭР

Өрөкүүнүү р- т у т а р
учаастан — оройуон эдэр
тэрилтэлэриттэн биригээ-
тэрэ. Ол эрэри быһаарар
сөрүктара, үлэтин кээмэйэ
бөччүмнээхтар.

Олохтоох Советтарга
быыбардар буолаллара үс
күн хаалан турдаһына
учаастан 26 үлэһиттэрэ
түөрт сиринэн көхтөөх үлэ
күрөбэр сылаһаллар. Ба-
ра турар тутуулартан ор-
дук дьонуннарыннан 2 №-
дээх деткомбинаты тутуу
буолар. И. Гулиев адыс
киһилээх биригээдэти ити
үлэни түмүктүүр бада-
лаах. Оройуоннаахы иһин
баһыһаа уонна «Энер-
гонадзор» учаастагар са-
раһтары тутууга М. Гу-
рьев биригээдэти үлэһит.
Тракторист П. Криво-
шапан ити тутууларга ба-

рыларыгар кыттыһыны
ылар. Техника куупунан
комелелор.

Оройуон олохтоохторо
быыбардары сэрэзэ юби-
лейдаах сый ыһаагар үө-
рө-көтө бэлэмнээлэр.
Ити үөрүүлээх түбүктүн
бийиги тэрилтабит туора
турбат. Бастынтан бас-
тыһаарыт, уран тутуу-
лаахтарыт Дебордохуу
павильонун туталлар.
Ыһаах ыалдьыттары ха-
раһтара хатаһан дини ба-
ры ыһаамньыларын уу-
раллар. Оройуонмут ыал-
дьыттары бийиги тутуу-
буттар доботторгутунуун
киһин күн уотун сырал-
лаһыттан сөрүүкүүртүтү-
төр ыһырабыт.

С. ШАДРИН,
прораб.

Х	Х	Х
Соловьев	избиратель	
олохтоохторо	оройуонна	
ры Сопенка	20 №-дэ	
быбардыр	уоккуруу	
депутатка	кандидат	

Бымбардары көрсө

ТҮМСЭР КИИН

4 №-дэх Болтонотос-ду бымбардыр учаастан-на партбиро быыл учуу-тал А. Н. Егорованы агитпункт начальнигынан алаабыта. Урукну өттүгөр нини манник эппиэттөөх соруудаха үлэтин илгэ.

Анастасия Николаевна агитпункт начальнигынан алаабыт, активын кытта субадаһан былаан онгорбу-та. Онно олобуран сельсо-вет хонтуоратыгар бым-бардааччылар мунуктара тариллибит. Манна делу-ка кандидаттар биогра-фиялара, отделение көрдө-рүүлэрэ, плакаттар, тема-тической папкалар ыйам-матара.

Агитпункт 3 төгүл агит-тордарга семнар ыт-та. Окуоха совхоз партко-му секретара Атласова У. Н., «Знание» общество алохтоох тарилтэтин пред-седателз Игнатъев Н. Н., сельсовет исполкомун председателз Слепцов А. М. быылгы бымбардар уратыларын, бымбардаач-чылар соруутарын уонна ССРС эйэлээх тас полити-катын тустарынан лекция-лары, бэсидэлэри онгор-дулар.

Агиттордар В. Канры-нова, В. Назарова, М. Кронникова, Н. Литвинце-ва, Т. Ефремова бымбар-дааччыларыгар тийитин бислака сонуну иһитин-норолор.

Нэһилиэккэ ытыллар политической - маассабай дыаһаллары тэрийингэ агитпункт киин агитштабы кытта биһргэ үлэллэр. Ол нигэр «Обвняется свадь-ба» дьэн киинэни ырытыы активнайдык барда. Сайы-ны көрсө кизг не хоһоон-оох тематической биэчэр ытылынна. Онно нэһи-лиэниэ активнайдык кы-тынна.

Агитпункт «Агитатор куолаһа» эркин хаһыатын хайы-үйэ 3 нүөмэрин та-һарда. Нэһилиэн иһигэр ытыллар бары агитаци-оннай-маассабай үлэ агит-пуунуна сүрүннэр буол-ла. Манна бастайааппай дууһурустуба олохтоһо. Бымбарга аналаах ити-гүн уонна бымбар күн нэһилиэннэ ортотугар ытыллар дыаһаллар бы-лааннаһыллар.

Агитпункт бымбардаач-чылар күннэтэ сылдаар уонна түмсэр кииннэринэн буолла.

Т. ПОПОВА.

ХАППЫСТА ҮҮНҮӨ ДУО?

«Чурапчы» совхоз Түө-Яэтээн отделение бы-ыл 15 гектарга хаппыс-таны олодуохтаах. Обу-руотчуттар үлэлэрин биз-сэ бэс ыйын 15 күнүгэр Ныдылигэ сырыттыбыт. Күнүс түөрт акар чаас сааһа тийиһитигэр күн-нэри үлэ-хамнас үмүрүйэ быһыытыбыт.

Хаппыста рассадатын обуруот сиригэр көһөрү-гэ общественность маасса-бай тахсыта биллэрли-битэ эбэт. Ол дьон хан-наларый? Былааннаммыт 100 киһи онугтар баара-суоҕа тохсуоһах киһи нэл-биттэр. Ити—культура от-делын уонна госбанк үлэ-лэһтэрэ. Атын тарилтэлэр истибэтэх кулгаах буол-буттар. Абыһах киһи үлэ-тин түмүгэ да сэмэй: 0,4 гектарга хаппыста оло-дубуттар. Итинник тэти-минэн бөгүрүөп куйаһын баттаһа рассаданы буору буллардаһтарына баһыба буолуу.

Агроном- биригэдь и н р М. Пермякову кытта кэп-сэтинбитин үлэ тэрээни-ниттэн саҕалаатыбыт.

Рассаданы ыам ыйын түөрт күнүгэр олодубу-пунт эрээри халлаан тым-ныы буолан ситэн биэр-биксэ эрйидэтэ. Ныдыли почвата куһаҥан Кумаба тийибэт,—дизн кэпсир эдэр специалист.

Ол эрээри теплицалары нэрийэн көрүүбүтүгэр отурсулар тоҕо эрэ тым-ныыттан иһинбэтэхтэр, ас куталлара чугаһабыт. Хаппыста да расадаты-гар аһара сиппиттэр эмиз бааллар. Арай парниктар-

га олодуллубут расада эриэ-дахсн тахсыбетах. Онон-манан арылаан таалаан эриэн тына үүм-иүт. Расада олодуллар почвата үчүгэйдик бэлэм-нэмнэтэх. Олус чинг буол-лан үүнээһи сипиһигэр саагыны киллэрбэт эбит.

СПТУ трактаннара. Звено биригээдизин бэ-дэрэттэһэн үлэллэр. Дуо-габар түһэрсинигэр анал-лаах муһыах буолбут. Ол муһыах үлэһиттэргэ туох өйдөбүлү хаалларбытын сэрэйэргэ уустук. «Куо-ластааммыт бэдэрэтинэн

лайыахтаах старшай ово-щевод Т. Оконешникова: «Минэ» туох да суох, бэ-дэрээт туһуна билбэтим». —дизн чиниһайынан этэр. Звеноу салайааччынан Н. Шадрини алаабыттар. Дьинтэр, звено чиниһинэрэ салайааччыны байлэро туруоруохтаах этилэр. Итичэттигэр салайааччыга даҕаны, үлэһиттэргэ даҕа-ны хардарыта ирдэбил нүүһүрүөхтээх этэ.

Сайынны ыйдарга үү-мэн элбэх үлэни үмүрү-тэргэ үлэ-сыһыалаан лаа-дырын оҕолоро көмөлө-һүөхтэрэ. Ити оҕолор Му-рун Тыһымпыһада туту-лубут отделение хонтуо-ратыгар от ыйын 1 күнүт-тэн олохсуйдуохтаахтар. Билингитэ 50 үөрэнээч-чинн көрсөргө бэлэмнэни-үлэ барыт сипиһитэ бил-либэт. Хонтуора тэлгэһэ-

тигэр иһин трактор элэ-нэтэ туора таттарыллы-быттар.

Обуруотна уу ыстарар-га аһаан «СНП» агрегат уруоруллубут. Быһыл са-һа капиталнай өрөмүөн-төн тахсыбыт эрээри хал-пырыһытыр эбэт. Биһи-ги сырыттаһыт күн эбиэттөн иһиһэ үлэлээбэ-тэх.

Биригэдьин уонна старшай овощевод хал-пыһытаны олодууну нэ-дизлэ иһинэн бүтүрдүбүт дьэн былаанчыллар. Ити былаан тирээгэ суоҕа ки-һини дыксииһаар, Холо-бур, рассаданы 10 гектар-га суоттаан олодубуттар. Бизс гектарыгар аһаан нэ-лини таһырдыа, обуруот си-рингэр, эһин олодубуттар. Итинни таһынан совхоз са-лалтата Кыһыттан биһтэр Хаптабайтан расада атылаһаарга субалиир эбит. Обуруотчуттар, үс суол арахсытыгар му-һаахсыһан тулар буха-тылар курдук, хаппык бы-һаарыһыны ыһахтарып билбиксэ эрйидэммитэр.

Ныдыли обуруотчу-тары быһылты соруутара —150 тонна хаппыста. Эбэтэр быһырыын күһүн хомуйбут үүнүүлэрин бизс төгүл үрдэтиэхтэхтэр. Итинни баһархай кир-бинни бэлэттэһэргэ киһи-лэр туохха олодурдулар? «Ууну кытта күн наада», —дизн М. Пермяков. Атыттар даҕаны били «Күн көрүө—от үүнүө» дьэн ырыа тылларын ил-лэ хаба ылан түһэрсини-тинэн барыах курдуктар. Кырдыһа, күн көрүө—от үүнүө. Оттон хаппыста үүнүө дуо?

С. ЯКОВЛЕВ.

СНИМОККА: Ныдыли обуруотчуттар «ыһылыбыт» техника.

П. Оконешников фотота.

Эрдэттэн бэлэмнэниэг—элбэи оттуонг

ТЭТИМИ ЭБИЭХХЭ

Бэс ыйын 9 күнүгэр оройуон партиянай-хаһаа-йыстыбанай активын муһыаһар кураан усулуобу-һатыгар сүөһү аһылыгын сорогуоскалааһын сору-тара дүүллэһилибиттэрэ. Совхозтар дирекцияла-рыгар, парткомнарыгар эмиз итинник хабааннаах боппуроостар көрүлүнүлэр.

От үлэтэ саҕаланара ахсааннаах күн хаалан тур-даһына миһэтэлэргэ балаһыанньа хайдарый? Ити туһунаа туһааннаах салайааччылар кэпсиппэлэр.

С. С. НОГОВИЦЫН, «Мугудай» совхоз Толоо-нооҕу отделениенын упр-авляющайа:

—Онно үлэлиэхтээх техника өрөмүөнүгэр үс иһилээх звено сылдыар. Быһыл онно түөрт звено-ну туруорабыт. Састаап-тара быһырыныһыттан улаханньык уларыһбат.

Биһир звено Нуотарада оттуохтаах. Иһин көлө-илин звенота, биһир меха-низировааннай аҥардаах звено күөх кураһар туру-нуохтара. МТЗ тракторга саппаас ыастары совхоз-пут салалтатыгар сааһаас-таспыһыт. Ол эрээри подшишниктар көстөлөрө ыарахан.

Звеноларбыт састаапта-ра сүрүннээн биллэр буол-лаһтарына, салайааччыла-ры булар ыарахан. Была-рыһыгы звеньевойдар эп-пэтиннэһи ыһыартан аһ-наастаһа сылдыһаллар.

Н. И. ЯКОВЛЕВ, «Мындааһай» совхоз Со-ловьевтаһы отделение-тын управяющайа:

—Өг дьыл буолаһына 2800 тонна, кураан буол-лаһына 1700 тонна оту оттуохтааһыт. Дьыл ку-раан буолар чинчилэһнэ. Нэһилиэнэһини бүтүүнүн туруоран тоҕус звенону

үлэлэтиһэһит. Ити иһигэр механизировааннай, көлө-илин звенолара бааллар. Оскуола оҕолоро үлэ-сыһ-ыалаан лаадырыгар түм-сэһнар үлэлиэхтэрэ. Угэс быһыыһынан, пенсионер-дар туспа звено тэрийнэх-тэрэ. Түөрт тракторы 11 чыһыһалтан өрөмүөннэ туруордубут.

Оттоонун боппуроонун сельсовет исполкомугар, отделение советыгар көр-дүбүт. Түөрдиклибит со-руктары толорорго кыһа-ныаһыт.

В. К. ЕФРЕМОВ, Карл Маркс аатынан совхоз ди-ректора:

РЕДАКЦИЯТТАН: Миһэтэлэргэ чоччу соруудаһтар түөрдиклэ иһиктэргэ дыксииһаар. Сир аһын тех-ника өрөмүөнэ тардылыһа. Күн бүгүһүгэр дьирэ оттооһунга бэлэмнэһи үлэтин сүрүннүөхтээх та-баарыстар чуолкайдана иһинтэ улахан көтүүтү.

Оскуола реформата: идэвэ туһаайы

ҮЛЭЛИИРГЭ КӨБҮЛЭЭН

Үөрэнээччилэри үлэ-э үөрэтин-итин, идэвэ ту-һаайыг оскуола иһингэр турар боччумнаах сору-ктаран биһрдэстэрэ. Хан-нык ньымаларынан биһиги оҕолору үлэлииргэ, үлэни таһыһырга, тэрээһиннээх-тин үлэлииргэ үөрэттиһи-тин, наадалаах идэлэргэ туһаайаһытын сөбүт?

Бастатан туран, ово айымныһаахтык, таһаа-рыһаахтык үлэлиирингэр, үлэни үөрэнэрингэр усу-луобуйа үөскэтиллиэхтээх. Оҕолор рабачай миһэтэ-рин тэрийингэ ураты бол-һомто уурулуохтаах. Ви-лигин оройуон совхозта-рын фермаларыгар меха-низация олохтоохтун киһибит сирэ тарбаха баттанар. Оҕолор фермада үлэтин иһин ыарахан үлэтин көрсөллөр, оскуо-лада үөрэппит биһилэрин туһаһаллара да аһыах. Тракторны ытыһыга үө-роминиттэр балаһыанньа-лары биһир онук. Быһаачы-ра биһир онук. Производственной

үөрэхтэһинн базатын тэ-рийин туһунаа боппуроос бэбизсэктэһэн уһуллуо өсөс да ыраах.

Үлэ-сыһыалаан лаадыр-дара оҕолору үлэ-э ити-тин, үөрэтин үчүгэй ос-куолатынан буолалларын олох бэйэтэ көрдөрдө. Көрдөбүл быһыыһынан, үөрэнээччилэр оскуолада ылыбыт биһилэрин сайы-ны өттүгэр практиката-ны өттүгэр көтүтүүтэ үгүс өттүгэр көтүтүүтэ хаалар. Маны булгуччу-лаахтык ирдийр нэм кэл-лэ.

Иһиниһинэн, үлэни тэри-ийн саһа ньымаларын иһилэрингэ үлэ-сыһыалаан лаадырдар ордук табы-гастаахтар. Биригээдизин бэдэрээт, ценовай форма элементириттэн оҕолор үлэлэрин тэрийингэ улам күтүскэ киллэрэн иһиэхкэ наада. Билигин совхозтар бэйэлэрин бэйэлэргэ үбүлэ-рингэ киһиэр эрэллэр, киһи-гөһөнү үлэлэбэтиннэи хам-наһа ааһсар буолуута,

баайга-дуолга ордук изм-чилээһиннээхтин сыһыан-наһы наадата улам кы-таанаахтык тиһир. Оттон ити туһунаа оҕолор учуу-тал, наставник кэпсэһит-тэн эрэ буолбанна, бай-элэрин үлэлэригар-хамна-сарыгар, биллэхтэхтэр. Үлэни итинник тэрийин, сүннүн буллаһына, оҕо-лору айымныһаах үлэ-э көбүлээһин биһир бастык тирээһин буолуон сөп.

Биһиги лаадырбытыгар үлэни оҕолор тэрийдөөлөр. Командир, звеньевойдар иһиһа аһын үлэ көһи-тэһи түмэһи күннээһи үлэ хайдах барыһын, нэм хайдах үлэлэбэтин туһу-наа дүүллэһэллэр. Үлэ-э кыттыы коэффициенны таһаараллар. Бастыһтар уонна хаалыһаахтар бы-лааннаһаллар. Ол хамна-һы ааһыһыга тынтарыл-лар. Ити оҕолору үлэ-э көбүлүүр ньымалартан биһир дыһыһаахтар.

Ханнык баһарар үлэ куоталаһыһаах буолла-

һына, көзү ордук үөскэ-тэр. Иһиннээх куоталаһы-хаамыһын туһунаа иһи-тиннэрэн-биллэрэн иһин улахан суоталаах. Оро-йуон атын лаадырдарга тө-һөнү үлэлэбэтиһин изм-миттэн кэһингэр оҕолорго иһиннэрэн иһин өрө кө-төүлүүнү, бэйэ үлэтин ырыһан көрүүнү үөскэтэр. Биһиги лаадырбыт Хаты-лы орто оскуолатын «Че-чир» үлэ-сыһыалаан лаа-дырын кытта хайыһа да сыһын сирэй куоталаһар. От үлэтин үгэһигэр, үгэс курдук, көрсөн спортивнай кураһтэһинлэри, от охсуу-тугар күлүһин тэрийбэт. Оҕолор иһини тэһийбиксэ кууһуллар. Иһиннээх ула-хан болһомто куоталаһы-нравственной өттүгэр уу-руллар; утарыһаахчыны чиниһинээдиһи кыһыаһах, бэйэ туру билбитин киһи-лин үлэлэтиһэхкэ, көмө-дө наадыһар буоллаһына, до-малар баалларын туһунаа истиһиһитин баһарыбыт. Бөрт кыраны даҕаны сыһыһа түһөрбиксэ бэйэ үлэһигэр туһаныы—биһи-ги барыбыт эбэһиннэһит.

А. ТАНЫКОВ, үлэ-сыһыалаан лаады-рын начальнига.

Предприятиеа кэрэ-бэлиэ күн

Өрөмүөннүүр-техничес-кэй предприятие үлэһи-тэре предприятие 55 са-ла туолуутун үөрүүлээх-тик бэлиттэһилэр. Ити кэрэ-бэлиэ датаны үгэ-тэр үлэһин бэлэхтэрдээх көрүстүлэр.

Өрөмүөннүүр мастер-ской слесара Д. Соловьев сыл бнэс ыйдаах былаан-ныи 11 бырыһыаннан аһарда. Киһи 1455 нуор-ма-чаас үлэни оноробута. Дмитрий 1983 сылааһа 13 №-дэх СПТУ-ны бү-төрүөһиттан манна үлэ-лиир. Д. Соловьев мас-терскойун коллектива сыл саҕалаһаһыттан 16 тран-ктор дьигатэлэрин өрө-мүөннэтэ. Ити былаантан үлүһэн элбэх.

Автопарк коллектива сыл саҕалаһаһыттан 207 тый, солн, үлэни толордо. Былаанни 37 тый, солн, аһаран иһэр. Ытыһы-лаах подittelэр Н. Поно-марев уонна П. Климов сыл аһардааһы сорууда-тарын толортоотулар.

И. МАТВЕЕВ.

Республикатаабы быыстапкаба

Сотуртаабыта Якутскай куоратта республика үөрэнээччилэрин уус-уран оҕоһунтараан быыстапкаба буолан ааста. Онно 26 оройуонтан 938 үлэ көрдөрүлүбүт. Итиннэ сэрэ уруһу уонна хаартыскаа уруһу уонна куораттаагы кыһыттыннылар.

Быыстапканы Саха АССР Үөрээни министриин солбуйааччы А. М. Лыкина үөрүүлүк быһыыга-майгыга аста. Итиннэ ыБСЛКС обкомун үлэ-һиттэрэ эмнэ кыттыһы ыллалар. Быыстапка күн устата туруорулуна, кыл-дираллиит үлэлэр 17 миниттан састаалтаах жаңы сыналалар.

Өлөрү үлэлэригэр кини көрөн сөбөр, көрө-сирэ албэх. Горнай өлөрү сахалыы тигинилээх дыктар үчүгэй утулуктара, бөрөмөдөйдөр, мөңгө-хагаластар мастан кыһан, уус алданнар удурухайтан, мамонт муолуттан оҕоһунтара үрдүк сынал-былы ыллалар. Хотугу оройуоннар үөрэнээччилэ-рө оҕуруонан, түүннэ ти-

гинилээх үтүстүк үлэлэригэр абыттар. Орто Халыма өлөрү салтан өрүүлэр, араас матырыйаллартан оҕоһунтараан быыстапкаба кыһыттыннылар. Итиннэ куорат, Ордонникова-

скай оройуон үөрэнээччилэ-рин үлэлэрэ эмнэ кини болдомтоһун улаханнн тардаллар.

Баһыи оройуонмут өлөрү үлэлэрин сахалыы колориттаахтарын жэри баһытэстэ. Ордун Пронер-дар оройуоннаабы дьаалэ-рин иһинэн үлэлэр Н. Д. Флегонтова салайар «Түөхсөөн» куруһуогун чилиэнэрин үлэлэрэ үр-дүк сыналбылы ыллалар. Бу куруһуокка Уля Ного-вицына, Паша Слепцова, Рая Варламова, Тома Иванова курдук дьаалар даах туосчуттар бааллар. Куруһуок манньк быыс-тапкаларга хаһыс да сы-лык ситиһилээхтик кыт-тар. Чурапчы орто оскуо-латын үөрэнээччилэр Сар-дана Парфенова тикит чаппараага, Лева Иванова түүтүн аттарбыт паннога, интернат-оскуолаттан Ан-дрей Ощепков тупсабай кулона, Хадаар аһыс кы-лаастаах оскуолатын уран тарбахтаахтара Даша Во-жедонова, Мотл Даныдова, Маня Яковлева кылтан

сөрүөлэрэ эмнэ хайһаһы-лар.

Хаартыска уонна уру-һуу конкурстар. Сылал орто оскуолатын үөрэнээч-чилэрэ бу да сырылга ситиһилээхтик кыттыһы-лар. Кинилэртэн Тига Ма-карова, Мугудайтан Юра Дьлчюновскай түһэрбит хаартыскалар, эмнэ Му-гудайтан Коля Данилов уруһууа үөрэнээччилэр оҕоһунтараан Бүтүн Со-юзтаабы быыстапкатыгар кыттар эиэстэннэлэр. Ити-ни сэрэ Союз быыстапка-тыгар баһыи оройуонмут-туттан Моисей Местников, Сережа Ноговицын (Бах-сы), Афона Барашков (Арыылаах), Тойбохойтон «Айылда дыктылэр» му-зей иһинэн үлэлэригэр куру-һуок өлөрүүн силлэстэн оҕоһунтара кыттыахтара. Итиннэ республика быыс-тапкаларга уус-алданнар кэнилэригэр эмнэ мөң-гөтөлүннүт. Уһус мөңгө-ни Горнай оройуона ылла. Ыалларбыт алексеевскай-дар төрдүс, мөңгө-хагалас-тар бөһсө буоллулар.

Уруһу быыстапкаларга баһыи оройуонмут үөр-энээччилэрэ мастан кыһан оҕоһунтара үрдүктүк сы-налалар этилэр. Баһыи оройуон үлэлэрэ уһуһуу харааха быраабыллар тына жөлтөтүлүбүт. Сага ко-руһуогун иллэригэр туран олохтоһуот үтүктэри өссө сайыннаран, байытан иһэр ордук буолуо этэ. Оскуо-лалар салаалалара итиннэ болдомтоһо ылаллара наа-да.

М. СИВЦЕВА.

Сир барахсаны харыстаан

Чурапчы хоту өттү-нөөн Абааһылаах дьэи алаас күөлүн уонна суо-лун икки арда уонча сыл-лааһыта оттонор холуһа этэ. Баһыи онтон баара-суога 1-2 хотуур сгола хаалла, барытын автома-шиннар тодута сүүрөн кэбистилэр. Ыаллар уу-луссаны, дьаалэрин кы-тыгыһаабы сир алаа-тыһаары суолга тиктэ-бэрэбинэлэри, маһы-оту

туора гартараллар. Ити бөһүөлүк нөһүтүн аһара буортулуур. Ол эрэри күөх сир илэрэ эмнэ үчүгэй.

Мин саһаабар, сиртэ-хоһуута, бөһүөлүк иһи-гэр транспортынан сыл-дьыһы бэрэдэтиир уолдааста. Ардах эиһиттэ-тэн, сир ордун иһэрэ-бит кэмигэр, ыраахан уһунтаах автомашиннар, холбоһор техникалаахтар, трактордар сылдыһыла-рын лаппа хаарчагыһа-ха. Бу үлэни агитаналар үлэлэригэр тусна салаа быһыгыһынан иллэригэр-хэ. Кинилэр тугу оҕо-руохтаахтарын, туох бы-рааптаахтарын чуолкай-даан биэриһэххэ. Уопсай балаһыаньаны оройуон хаһыатын нөһүө биллини-нэриһэххэ.

И. ПАВЛОВ.

Чурапчы с.

Ыт туһунаа өссө биридэ

Холтоһо бөһүө сыл-дьар ыт олус албээтэ. Кинилэр дьон доруобуу-а-тыгар буортуларын хаһы-нап, албэх ороскуоту оҕордулар. Ол курдук иһэн сыллааһыта Лукин А. П. дьэи кини 40-ча иһтэх крөһигин ыттар тутан кэбиситтэрэ. Аас-пыт сыллаахха Проко-пьев В. Л. дьэи пенсо-нер 50-тан таһа куурус-сатын эмнэ бөһүө сыл-дьар ыттар сибисттэрэ. Ыйыл Прокопьев Л. В. бөһүө түүн төрөбүт, ку-лудун ыт тутан кэбистэ. Иккиһи-үстүү куурусса-ларытан, астарытан ма-либисттэр албэхтэр.

Сельсовет исполкома ыты иһтигин бэрэдэ-тиирэ наада.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

Үөрэххэ ыгырабыт

СГУ биолого-географической факультета

Факультет биологичес-кой уонна географической отделениелардаах, олорго ботаника, зоология, уоп-сай уонна неогеографическай химия, география кафе-дралара, геоботаника, күөл-лэри үөрэткн уонна кар-тография научнай-чинчи-лэр лабораториялар баал-лар, биостанция тутулла сылдьар.

Студеннар тыһынаах айыһа, тыһынар тыһынаах тулаһыыр эйгэни кытары сибээһин уонна харды-та дьаһыһытын, олоххо молекулярнай процестар, үүнүйэ уонна хамсыр-харамайдар, о. д. а. тус-тарынан иһэ биллирин ылаллар. Ону таһа талан ылбыт идэлэригэр билли-лэрин научнай студенчес-кай куруһуонтарга дири-жэтэллэр, научнай чинчи-лэригэр ыһталлар. Са-һыиһы хоһууга үөрмүр практикаларыгар Саха си-рин хамсыр-харамайын уонна үүнүйэлэрин чин-чийэллэр, оттон геогра-фтар Дальний Восток уон-на Орто Азия айылга-климатическай усулуобу-һаларын кытары билс-һэллэр.

Быһыл ВУЗ-тарга ыллыга уларытыллар кылларыһыллар. Оскуо-лалар педагогическай со-веттара, норуот үөрэ-ригэр органнара, үлэ коллэктивтара, комсомол оройуоннаабы комитета өлөрү кытта үлэлэригэр дьаалардаах эбэтэр үлэлэ-бит оһыттах дьэи реко-мендациялаабыт производ-ственниктара ордук бала-һаһыһыан туһаналлар. Басидалаһиин, идэга ту-

һаайар дьаһал быһыыты-нан онуһуна хаалбытын да иһин, ол түмүгүнэи эби баллары аарын тох-тотуллуна.

Күһүскү отделениелар-га докумуоннар от ыйын 1 күнүттэн атырдаах ыйын 5 күнүгэр, кэтэхтэн үөрө-ниһа муус устар 20 кү-нүттэн ыам ыйын 15 кү-нүгэр дьэи ылылаллар. Күһүскү отделениеларга киниригэ экзаменнар атырдаах ыйын 5—20 күнүгэр тутуллаллар.

Үөрэһи икки көрүтү-ригэр экзаменнары био-логтар биологияда (тыһы-нан), химияда, нуучча ты-лыгар уонна литература-тыгар (сургуһунан), гео-графтар географияда (ты-лыһан), математикада, нуучча тылыгар уонна ли-тературагыгар (сургу-һунан) туттараллар. Күһү-скү үөрэһингэ математика-да уонна химияда экза-меннары сургуһунан тутуу, оттон бэрэбиэрэлээһини ЭВМ нөһүтүн автоматизациялаһыан быһаһы-нар. Ити биллини бэрэ-биэрэлээһингэ субъекти-визмы туоратыада.

Үөрэһи болдього—кү-һүскүгэ 5. кэтэхтэн 6 сый.

Манньк докумуоннар көрдөнөллөр: байабыһы-наа, орто үөрэх туһунаа докумуон, характеристика, үлэ киниһикиттэн вы-писка, 086-У №-дээх фор-манан медицинскэй ыспы-ралка, 3х4 см көзмөйдээх алта фотокарточка.

Аадырыһыт: 677000, Якутскай м., Давыдовскай уул., 8/2, кв. 62. Теле-фонут: 3-25-98.

Хайалаах кыраай ырыалара

Таджикскай филармония сага айар коллективна— фольклорнай-этнографическай ансамбль көрөөччү-лэргэ норуот мелодияларын бүтүн дьөрбөтүн бэлэ-тэстэ. Ансамбль салайааччыларыттан биридэстэрэ— республика народнай артиһа ырыаһыт Зафар Но-зиев бэрт уһун сылларга уһугуйан дьарыкта-мыт дьаһалаһыгар—норуот искусствотын үөрэтигэ профессиональнайдык млар туһугар филологичес-кай факультетка анаан-минээн үөрөнэ киириһтэ ураты быһа. Балетмейстеры—народнай артистка Рахвар Мирджумаеваны кытары биригэ иһин та-лааннаах мчаттары түмээрн саамай уһук муһук-тарга тийэ сыдыһытааста. Баһыи ансамблга биэс уостан таһа артистар бааллар.

Республикада 13 профессиональнай театрдар үлэ-лииллэр. Кыра куораттарга иһиннэ оройуоннар кинилэригэр 21 народнай театрдар дьонуннаах үлэ-ни ыһталлар. Кинилэр спелическэй искусствотын иһ-нэ биллиһиллэбит дьарыктарынан оҕостуммут сүү-һүнэи талааннаах дьоннору түмэллэр.

Таджикскай государственной филармония фоль-клорно-этнографическай ансамблы сага концерта Душанбеда улахан ситиһилээхтик атаарыһына. Ансамбль норуот үтүктэрин иһиннэ дьоннору кы-тары биллиһиллэр. Ол үтүө үтүктэр, ол арылхай дьоннор баһыи социалистическай олохтутун өссө ор-дук байытталлар, кииргэтэллэр.

Синмонка: ансамбль солисткалара (ханастан уга дьэки) О. Алиева, Ф. Паризарова уонна Г. Ма-маданарова.

Т. Рузиев фотота.

ССТА фотохрониката.

Киһи—киһиэхэ

Олус үөрдүбүт

Түөрт сылааһыта дьэи-гэ көмөлөһүннэрэн сага хотон туттуһуллут. Быһыл саас онтукабыт өһүөтэ нэхсийэн тостон түстэ, сүөһүлэригэр баһыи саста.

Кыһайбат, ыһааһаас дьон, баһыи, хайдах оҕо-руохтутун сатаан санаа-баһаа сырытааһыһыа, суһал көмө оҕоһулуна; 13 №-дээх СКТУ дирек-тора М. М. Максимов дьа-һаһыан П. П. Жаменнин үһүһүөтэ илорематыттан харбыһыһаһыгар тракторы-нан састорон аһалла. Сов-хоз рабочайдара А. Л. Ко-лесов уонна С. С. Гуллей хотоммутун бэрт түргэ-ник, үчүгэй хаачыстыба-лаахтык оҕорой бирид-дэр.

Үөрүүбүт улахан. Онон бар дьоммутугар, үһүһүөтэ уонна Карл Маркс ааты-нан совхоз салаалалары-гар, Одьулуун сельскай Советин исполкомун пред-седателе А. А. Захаровна улахан махталбытын тиз-дөбит.

А. КАРДАШЕВСКАЯ, Ленин ордены на-лэра, үлэ ветерана.

Коллективка махта

Өрөмүөннүүр техниче-скэй предприятие, урукку-туһан МТС, быһыл төрт-тэмнэ 55 сылын туолар. Баһыи бу коллективна үлэлэи сарин ыар сыла-рыгар кэлбипит, фронтга барбыт ар дьону солбуһан тракторга олорбуһут.

Баһыи пенсонердар-быт. Ол эрэри коллек-тивныт баһыиһы кытта сибээһин быспат: уубутун, маспытын тизэи биэрэр, сыһыанар дьэһэ. Лева

Е. АБРАМОВА,
Ф. МАКАРОВА,
Д. МАКАРОВА,
үлэ ветераннара.

Сэгэри Анна Дмитриевна

Мин—76 саастаах кыр-дыаас киһиһи. Доруобу-йам мөлтөх, ону аһан ха-с да тогуллуһу оһоллоһу-тум. Онон барары-кэлэри улаханньк ыарыһаһабын. Ону туораттан билэн биэр дойдубар Анна Дмит-риевна Ефремова баһыи баһыиһыи эмпи атыһы-һаһа, булан-талан аһалан биэрэр. Ити биридэ-инки-тэ эрэ буолбатах—ма-лдьитин.

Анна Дмитриевна ону улаханга уурбатах кур-дук малды үөрдө-үөрдү-түһан бу иһиригэр иһэр. Ити, биллэн туар, сыр-дыан саһааттан, ыраас суо-баһтан таһар.

Кини туһугар амарах дууһан, аһаабат кыһа-һыһа иһин иһтиһин мах-таһабын. Үлэһэр ситиһи-лээх, доруобай буол, сэг-гэри Анна Дмитриевна!

М. ДОГДОНОВА.

Чурапчы с.

БИҢИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтовый индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 26 «а». ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-332, отделеһар—21-265, уопсай—21-505.

«Сага олох» («Полая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54967. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапчы ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 3700 экз.